

REFERAT Miljø- og teknikudvalget 2012 - 2021 d. 03-04-2018

Mødedato Tirsdag d. 03. april 2018 kl. 15:30

Mødested Rismølleskolen

Indholdsfortegnelse

Anmodning fra Skals Å og Nørre Å lodsejerlav om at stoppe med regulativrevisionen.....	3
Orientering om nitrat og pesticider.....	6

Punkt 56: Anmodning fra Skals Å og Nørre Å lodsejerlav om at stoppe med regulativrevisionen

06.02.00-P24-19-17

Resume

Den 6. februar 2018 fremsendte vandløbslaugene for Skals Å og Nørre Å en anmodning til de 3 borgmestere i Randers-, Favrskov og Viborg Kommuner om at indstille arbejdet med revision af vandløbsregulativerne for Nørre Å, Skals Å og Gudenå, indtil konsekvenserne af den igangværende revision af vandløbsloven er kendt. Viborg Kommune har besluttet, at der ikke fremlægges regulativforslag, ligesom ålaugene ikke kontaktes for deres bemærkninger til regulativudkast.

Indstilling

Forvaltningen indstiller til miljø- og teknikudvalget,

1. at arbejdet med regulativerne i Randers Kommune indtil videre stilles i bero,
2. at den tværkommunale politiske styregruppe for udarbejdelse af nyt regulativ for Gudenåen drøfter sagen på næste styregruppemøde den 15. maj.

Beslutning

Godkendt.

Henrik Leth deltog som stedfortræder for Iben Sønderup.

Frida Valbjørn Christensen deltog ikke i sagens behandling.

Sagsfremstilling

Anmodningen fra lodsejerlaugene

Den 6. februar 2018 fremsendte vandløbslaugene for Skals Å og Nørre Å en anmodning til de 3 borgmestere i Randers-, Favrskov- og Viborg Kommuner om at indstille arbejdet med revision af vandløbsregulativerne for Nørre Å, Skals Å og Gudenå. Anmodningen kan ses i bilag 1. Vandløbslaugene ønsker, at kommunerne stopper regulativarbejdet med den begrundelse, at der primo 2018 fremsættes lovforslag til vandløbsloven, som kan fremme forbedrende afstrømningsforhold, således forsumpning og oversvømmelse af nationale værdier kan imødegåes. Laugene henviser til indholdet i "Rapporten fra ekspertudvalget til ændret vandløbsforvaltning" udarbejdet af Miljø- og Fødevarerministeriet. Rapporten kan ses i bilag 2.

Rapport fra ekspertudvalget

I forbindelse med de høje vandstande, der de senere år er konstateret i hele Danmark, besluttede regeringen i 2016 at nedsætte et ekspertudvalg. Ekspertudvalget skulle fokusere på samspillet mellem natur- og miljø, klima og afvanding. Der skulle søges løsninger, der omfatter alle fokusområder. Udvalget skulle således bl.a. komme med anbefalinger til, hvilke regelændringer på vandløbsområdet der er behov for, så det i højere grad end i dag bliver muligt at sikre by og land mod oversvømmelser. Dette skulle ske inden for rammerne af bl.a. EU's vandrammedirektiv og naturdirektiverne. Udvalget skulle desuden komme med anbefalinger til eventuel modernisering af konkrete bestemmelser i vandløbsloven mv. Rapporten er nu udarbejdet, og anbefalingerne i rapporten skal gøre det muligt at administrere vandløbene på en måde, hvor der tages hensyn til klimaændringerne, afvandingsbehovet og samtidig værne om vandløbets ve og vel i form af dyre- og planteliv. Rapporten er tænkt som et forarbejde til en kommende revision af vandløbsloven, hvor klimatilpasning indbygges som et nyt element. I rapporten er der ikke estimeret en dato for den endelige revision af vandløbsloven.

Ekspertudvalgets anbefalinger i hovedtræk:

- Kommunerne forpligtes til i fællesskab at udarbejde helhedsplaner for de samlede vandløbssystemer, herunder få mulighed for at inddrage forsyningsselskaberne i helhedsplanlægningen
- Gennemgang og opdeling af vandløb omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3
- Udarbejdelse af overordnede pejlemærker for kommunernes prioritering af interesserne i vandløbene
- Vandføringsevne beskrives i alle regulativer
- Bedre kontrol af vandføringsevnen på sigt

- Mulighed for at udlægge naturvandløb
- Vandløbslovens formålsbestemmelse udvides til også at omfatte klimatilpasning
- Vandløbsloven revideres og suppleres med en vejledning
- Udfordringer med sandophobning ved åudløb til fjorde og kyster undersøges nærmere
- Udarbejdelse af et virkemiddelkatalog

Se hele rapporten på bilag 2.

Forvaltningen vurderer, at der kan gå 2 - 3 år, inden en forventet ny vandløbslov er fuldt implementeret. Dette skyldes, at der som følge af de foreslåede ændringer i vandløbsloven er andre love, som sandsynligvis skal revideres - herunder bl.a. naturbeskyttelsesloven og miljøbeskyttelsesloven. Desuden skal der udarbejdes vejledninger, ændres udpegning af vandløb i forbindelse med revidering af naturbeskyttelsesloven, klassifikation af vandløbene, forhandlinger mellem KL og Staten om ressourcer mv.

Forvaltningens bemærkninger:

Forvaltningen vurderer, at lodsejerne med landbrugsmæssige interesser i andre ådalene, hvor der er stigende driftsmæssige problemer på grund af vandet, vil have samme forventning til kommunen, som det fremgår af henvendelsen fra ålaugene fra Skals Å og Nørre Å. Disse lodsejere ønsker nemlig større ændringer i forhold til at etablere bedre afledning af vand, end der er mulighed for med den gældende lovgivning. Derfor anbefaler forvaltningen, at der for samtlige vandløb i kommunen træffes beslutning om, at der kan arbejdes videre på et teknisk plan frem til fremlæggelsesfasen, men der kan ikke fremlægges forslag, ligesom ålaugene ikke kontaktes for deres bemærkninger til et regulativudkast. Juridisk set taler lighedsprincippet også for, at imødekomme af anmodningen fra lodsejerlaugene for Skals Å og Nørre Å om at stoppe regulativarbejde, også stopper forvaltningens øvrige regulativarbejde.

Forvaltningen arbejder tæt sammen med nabokommunerne om revision af vandløbsregulativerne. I Skals Å er det sammen med Viborg og Mariagerfjord Kommuner, og i Nørre Å er det sammen med Viborg og Favrskov Kommuner. Regulativarbejdet for Skals Å er påbegyndt for flere måneder siden, medens arbejdet omkring Nørre Å er i opstartsfasen. For begge regulativer gælder, at der fortsat skal foretages arbejde sammen med nabokommunerne, inden forslagene er klar til at drøfte med lodsejerne.

I forhold til Gudenåen arbejder forvaltningen tæt sammen med Viborg, Silkeborg og Favrskov Kommuner. Kommunerne har nedsat en politisk styregruppe til koordination og sikring af vedtagelsen af et samlet regulativ for hele strækningen fra Silkeborg til Randers. Styregruppen består af 2 medlemmer fra hver af de 4 kommuners miljø- og teknikudvalg, hvoraf den ene er formanden. I sidste byrådsperiode deltog Frank Nørgaard og Jens Peter Hansen for Randers Kommune. Det er aftalt, at Frank Nørgaard fortsætter, og at Karen Lagoni og Iben Sønderrup indbyrdes afklarer deltagelse i styregruppen. Forvaltningerne i de 4 kommuner har arbejdet for at imødekomme styregruppens ønske om mere vedligeholdelse i Gudenåen med henblik på at sænke vandspejlet i åen. Der er i de sidste par år foretaget diverse juridiske og tekniske afklaringer, og der ligger nu et næsten færdigt udkast til regulativ klar til drøftelse i styregruppen. Efter behandling i styregruppen skal sagen til godkendelse i de 4 kommuner.

Henvendelsen fra vandløbslaugene til de 3 borgmestere er indtil videre kun behandlet politisk i Viborg Kommune. Sagen blev behandlet på Viborg Kommunes Klima- og Miljøudvalgsmøde den 1. marts 2018. Klima- og Miljøudvalget besluttede følgende: " Udvalget ønsker herudover, at tidsplanen for regulativarbejdet justeres i forhold til igangværende arbejde omkring ny lovgivning, således at regulativerne kommer til at afspejle evt. ny lovgivning". Det betyder, at Viborg Kommune stopper revisionsarbejdet. Der kan arbejdes videre på et teknisk plan frem til fremlæggelsesfasen, men der kan ikke fremlægges forslag, ligesom ålaugene ikke kontaktes for deres bemærkninger til et regulativudkast.

Viborg Kommune har ikke inden beslutningen bedt om Randers Kommunes bemærkninger til henvendelsen. Alle 3 vandløb er grænsevandløb til Randers Kommune.

Viborg kommunes beslutning indebærer, at der kan arbejdes videre på at indsamle nødvendig opdateret viden til brug for regulativrevisionerne for Skals Å og Nørre Å, men at der ikke udarbejdes forslag eller igangsættes dialog med lodsejerne, inden konsekvenserne af den forventede revision af vandløbsloven kan indarbejdes. For Gudenåen betyder beslutningen umiddelbart, at arbejdet tilnærmelsesvis må stilles i bero, da arbejdet her er så langt, at der foreligger et udkast, som inden sommer kan politisk behandles - først i styregruppen og herefter i de 4 kommuners byråd. Efter politisk godkendelse i de 4 kommuner skal forslaget sendes i offentlig høring. Forvaltningen anbefaler, at styregruppen for regulativrevisionen for Gudenåen drøfter regulativforslagets videre forløb på det kommende styregruppemøde, som forventes afholdt den 15. maj.

Såfremt udvalget træffer samme beslutning som i Viborg Kommune, vil forvaltningen fortsætte arbejdet med at forberede regulativrevisionerne på de resterende vandløb i Randers Kommune. Randers Kommune har i løbet af de seneste 2 år revideret 24 gamle regulativer og det forventes, at der skal udarbejdes yderligere 25 nye regulativer. Beslutningen vil forsinke det planlagte regulativarbejde og dermed implementeringen af de mindre vandafledningsmæssige forbedringer, som revisionen åbner mulighed for. I det igangværende regulativarbejde er der foreksempel muligheder for, at grødeskærringstidspunkterne i højere grad tilpasses behovet i forbindelse med driften af de ånære arealer.

Økonomi

Ingen.

Bilag

Bilag 1 - Anmodning fra vandløbslaugene i Skals Å og Nørre Å

Bilag 2 - Rapport fra ekspertudvalget om ændret vandløbsadministration

Punkt 57: Orientering om nitrat og pesticider

09.08.00-A50-1-15

Resume

En ny og omfattende undersøgelse fra Århus Universitet viser, at der er forøget risiko for kræft i tyk- og endetarm allerede ved lave nitratkoncentrationer i drikkevandet. Samtidigt har fundet af flere nye pesticider i drikkevandet rejst spørgsmål ved om den nuværende kontrol med drikkevandet er god nok, og om den nuværende beskyttelse af drikkevandet er tilstrækkelig. Forvaltningen redegør for drikkevandkvaliteten i Randers Kommune med hensyn til nitrat og pesticider.

Indstilling

Forvaltningen indstiller til miljø- og teknikudvalget,

- At det drøftes om kommunens nuværende retningslinjer til beskyttelse af drikkevandet i Randers Kommune er tidssvarende eller om forvaltningen skal igangsætte forarbejdet med at revidere retningslinjerne.
- At det drøftes om forvaltningen skal igangsætte arbejdet med at afdække mulighederne for og konsekvenserne ved at der i Randers Kommune etableres et vandsamarbejde med det formål, at vandforsyningerne i Kommunen økonomisk står sammen om grundvandsbeskyttelsen.

Beslutning

Det blev besluttet, at forvaltningen arbejder videre med et oplæg om konsekvenserne af at sænke reaktionsværdien til 4 mg. pr. liter.

Henrik Leth deltog som stedfortræder for Iben Sønderup.

Frida Valbjørn Christensen deltog ikke i sagens behandling.

Sagsfremstilling

En ny undersøgelse fra Århus Universitet viser forøget risiko for kræft i tyk- og endetarm allerede ved lave nitratkoncentrationer i drikkevandet. Samtidigt rejser fundet af nye pesticider i drikkevandet (Chloridazon og 1,2,4 Triazol) konkret spørgsmål ved om Staten kræver analyser for de rigtige stoffer - om vi reelt kender kvaliteten af drikkevandet i Danmark, og om den nuværende drikkevandsbeskyttelse således er god nok.

Såfremt der er politisk ønske om at drikkevandsbeskyttelsen i Randers Kommune skal skærpes, vil det kræve en stor ekstra økonomisk indsats af vandforsyningerne - og dermed forbrugerne. Flere steder i landet er der etableret vandsamarbejder med det formål, at vandforsyningerne i en kommune står sammen om grundvandsbeskyttelsen.

Nitrat i drikkevandet

Der er en gældende grænseværdi for nitrat på 50 mg/l, som er fastlagt efter hvad spædbørn akut kan tåle. Grænseværdien følger WHO's anbefalinger og er skrevet ind i EU's drikkevandsdirektiv.

Der har i en del år været mistanke om, at lavere koncentrationer af nitrat i drikkevandet kunne være årsagen til flere kræftformer, og der er flere udenlandske undersøgelser, der peger i den retning.

En ny og meget omfattende undersøgelse udført af en gruppe forskere ved Aarhus Universitet viser, at der er forhøjet risiko for kræft i tyk- og endetarm ved nitrat i drikkevandet - også ved koncentrationer, der ligger langt under den gældende grænseværdi.

Ud fra, hvor 2,7 millioner voksne personer har boet i perioden 1978 til 2012, er det beregnet, hvor meget nitrat de er blevet eksponeret for, og dette er sammenholdt med oplysninger om deres eventuelle kræftdiagnoser.

Undersøgelsen viser, at der er forøget risiko for kræft i ende- og tyktarm allerede ved koncentrationer over ca. 4 mg nitrat pr. liter vand.

I Randers Kommune overholder langt den største del af det vand, der indvindes og distribueres, den gældende grænseværdi på 50 mg/l for nitrat.

Der er imidlertid nogle områder af kommunen, hvor vandet er nitratbelastet til over dette niveau, og hvor en hurtig forbedring af vandkvaliteten er påkrævet. Samlet set drejer det sig fire vandværker, som leverer under 1 % af den samlede udpumpede vandmængde i kommunen. Disse vandværker er af forvaltningen blevet påbudt at bringe vandkvaliteten i orden, hvilket efter lovgivningen skal ske indenfor en frist på 3 år. For tre af vandværkerne udløber fristen i løbet af 2018 og for det sidste i 2019.

24 vandværker af i alt 75 vandværker i Randers Kommune leverer vand med et nitrat indhold større end 4 mg/l. Tilsammen leverer de ca. 31 % af den samlede vandmængde i kommunen, og heraf leverer Oust Mølle Vandværk alene ca. 23 %. Oust Mølle udpumper vand med 14 mg nitrat pr. liter.

Pesticider i drikkevandet

Det er staten, som via drikkevandsbekendtgørelsen fastlægger, hvilke pesticider, der skal analyseres for. Pesticiderne udvælges ud fra en risikovurdering, som laves på baggrund af felt- og laboratorieforsøg.

I den seneste drikkevandsbekendtgørelse indgår 35 forskellige pesticider og nedbrydningsprodukter, der vurderes som de mest problematiske ud af mere end 200 forskellige kendte stoffer.

Grænseværdien for pesticider er 0,1 mikrogram/l for enkeltstoffer og summen af koncentrationerne må maksimalt være 0,5 mikrogram/l.

For et par år siden blev der, nærmest ved et tilfælde, fundet nedbrydningsprodukter af pesticidet Chloridazon (Desphenylchloridazon og Methyldesphenylchloridazon) i nogle vandforsyningsboringer nær Odense. Siden er fundene af disse stoffer nærmest eksploderet. Chloridazon er solgt i Danmark i perioden fra 1964 til 1996, og er nu forbudt i Danmark. Stoffet blev brugt til roer, rødbeder og løg. Den største mængde Chloridazon blev solgt i perioden fra 1966 til 1981.

GEUS (De nationale geologiske undersøgelser for Danmark og Grønland) vurderer i notat dateret 14. marts 2018, på baggrund af usædvanligt høje koncentrationer og stor geografisk udbredelse, at desphenylchloridazon er meget udbredt i grundvandet, både i det åbne land og i de grundvandsmagasiner hvorfra der indvindes drikkevand. Se Bilag 1.

DANVA (Dansk vand- og spildevandsforening) vurderer, også 14. marts 2018, at problemet med Chloridazon-stoffer vil blive større og dyrere end noget andet pesticidproblem, vi har set.

Den 28. februar 2018 sendte Miljøstyrelsen til folketingets Miljø- og Fødevareudvalg et notat der omhandlede en screeningsundersøgelse af dels nedbrydningsprodukterne af, det nu forbudte stof, Chloridazon og dels af stoffet 1,2,4 Triazol, som er et nedbrydningsprodukt af 4 forskellige svampemidler, som stadig må bruges. 1,2,4 Triazol blev som Chloridazon nærmest ved et tilfælde fundet i drikkevandsboringer. Undersøgelsen viste at 1,2,4 Triazol ikke blev fundet i så høje koncentrationer som Chloridazon-stofferne, men de var til gengæld fundet hyppigere, nemlig i 48 ud af 148 prøver (= 32 %). Se Bilag 2.

Det er således ikke kun forbudte stoffer, der findes rester af i grundvandet.

Nedbrydningsprodukterne af Chloridazon er nu på drikkevandsbekendtgørelsens liste over de stoffer, der skal analyseres for i drikkevand, men 1,2,4 Triazol er endnu ikke kommet med.

Pesticider i drikkevandet i Randers Kommune

I Randers kommune har der hidtil udelukkende været leveret vand, som har overholdt grænseværdierne for pesticider for så vidt angår de stoffer, der er medtaget i drikkevandsbekendtgørelsen.

Der er indtil videre analyseret for Chloridazon-stofferne på vandværker, som står for levering af 90 % af den samlede udpumpede vandmængde. Ét vandværk, som havde overskridelser, har lukket de forurenede boringer ned. Det vides endnu ikke om nogen af de resterende vandværker har Chloridazon-stoffer i det udpumpede vand.

Da der endnu ikke er krav om analyser for 1,2,4 Triazol er der, så vidt vides, ikke nogen vandværker, som har fået analyseret for stoffet.

Kommunens nuværende indsats for beskyttelse af drikkevandet mod nitrat og pesticider

I henhold til drikkevandsbekendtgørelsen har kommunen ikke nogen hjemmel til at kræve lavere grænseværdier, end de til enhver tid gældende, men via sine indsatsplaner skal kommunen opstille retningslinjer for tiltag, der skal sikre den ønskede drikkevandskvalitet.

Ifølge Bekendtgørelse om indsatsplaner skal en indsatsplan indeholde retningslinjer for de tilladelser og andre afgørelser, der kan meddeles, og som har betydning for beskyttelsen af vandressourcen. Retningslinjerne i indsatsplanen er ikke fastlagt centralt via lovgivningen, men besluttet af den enkelte kommunalbestyrelse i overensstemmelse med gældende lov.

Når en indsatsplan er vedtaget, er retningslinjerne bindende anvisninger på, hvordan kommunen fremadrettet vil administrere inden for et indsatsområde. Hovedpunkterne i Randers Kommunes retningslinjer, som miljø- og teknikudvalget vedtog i februar 2017 er følgende:

- Nitrat: Drikkevandsbekendtgørelsens krav på 50 mg/l skal naturligvis til enhver tid kunne overholdes. Det er endvidere vedtaget af Randers Kommune, at hvis vandet i en drikkevandsboring kommer over 15 mg/l og der er en væsentlig stigning, kan kommunen, efter en faglig vurdering, påbyde indsatser for at standse stigningen.
- Pesticider: Der må maksimalt være 0,1 µg/l pesticider i drikkevand. Det er det langsigtede mål, at grundvand, der indvindes til drikkevand af almene vandværker, ikke indeholder rester af pesticider. Ved indhold af pesticider over 0,05 µg/l, og med stigende tendens, skal der tages skridt til at nedbringe indholdet, mens et indhold på mellem 0,01 og 0,05 µg/l i en vandprøve fra et vandværk kan accepteres med øget overvågning.

Retningslinjerne er vedlagt som bilag 3.

Med hensyn til nitrat kan kommunen vedtage en anden reaktionsgrænse for nitratindhold i grundvandet.

Med hensyn til pesticider har Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæstet en afgørelse fra Egedal Kommune om at forbyde både landbrug og private at anvende pesticider indenfor de såkaldte boringsnære beskyttelsesområder (BNBO). Afgørelsen er dog blevet indbragt for domstolene af Landbrug og Fødevarer - og derfor er handlemulighederne med hensyn til pesticider endnu ikke endelig afklaret.

Økonomiske konsekvenser for vandværkerne og deres forbrugere ved øget beskyttelsesindsats.

Ifølge lovgivningen om indsatsplanlægning er det de vandværker, som har fordel af en given indsats, som skal betale for den. Da grundvandsbeskyttelse er dyr, vil der være mange, især mindre, vandværker, som ikke har råd til at beskytte deres grundvandsressource. Der er derfor flere vandværker, som bliver nødt til at blive forsynet fra andre vandværker med bedre vandkvalitet, i stedet for, at der igangsættes indsatser for at forbedre grundvandskvaliteten i lokalområdet.

Hvis det skal være muligt at beskytte grundvandet ved små, nitratruede vandværker og ikke bare lukke dem ned, når grænseværdien overskrides, vil det være nødvendigt med en form for ekstern finansiering, da de ikke selv vil kunne løfte byrden.

I henhold til Vandforsyningsloven er det muligt for en Kommune at påbyde vandsamarbejder. I bilag 4 er medtaget de relevante paragraffer fra vandforsyningsloven.

Flere steder i landet er der etableret vandsamarbejder med det formål, at vandforsyningerne i en kommune står sammen om grundvandsbeskyttelsen. Det fungerer bl.a. i Aalborg, hvor kommunen i har påbudt vandværkerne at danne vandsamarbejder med det formål at beskytte grundvandet.

Økonomi

Ingen

Bilag

GEUS. Chloridazon. 14.03.2018

Screeningsresultater for udvalgte pesticider i grundvandsovervågningen_ (MST)

Retningslinjer for grundvandsbeskyttelse

Vandsamarbejder - lovhjemmel

Ny viden om grundvandsforurening. Oplæg til udvalget 03.04.2018